

pl. Wellenhof je v tem zmislu predložil peticijo deželnemu zboru. Dobro! Ako pa se doklade ne smejo zvišati, potem se pa mora vzeti posojilo; zakaj učiteljstvo se mora zadovoljiti.

Ko se je zvedelo, da sem jaz določen poročevalcem za današnje zborovanje, sem dobival pisma iz vseh delov dežele. Ta pisma pa kažejo jako žalostno sliko našega gospodarskega položaja. So bridke besede, ki mi jih pišejo kolegi in kolegije, ko poročajo o svojem zapostavljanju za drugimi stanovi, pa tudi za nekaterimi boljše situiranimi tovariši.

Dovolite, da nekaj omenim iz teh listov.

V takozvanih cenih krajih je postalo meso dražji za 40 do 60 h kg, obed in večerja za 8 do 12 h, seženj drv za 8 K. V bližini deželnega mesta se ne dobe v kraju samem naprodaj skoraj nobena živila. Mora se iti v mesto na trg in od tam nazaj v vas nositi. In te šole so še v 3. plačilnem razredu. Tudi bližina kopališč, letovišč je za učitelja slaba.

Nekdanji podučitelji ne morejo priti k nobenemu poklicnemu veselju. Poznam slučaj, da službeno starejši nadučitelj dobi manj plače kot mlajši učitelj iste šole. Imel je namreč srečo, biti 10 let podučitelj!

Lakonično sliko pravičnosti napram podučiteljem nam predstavlja sledeče pismo: „28 službenih let, 15 priznalic, 3 starostne doklade.“

Neki drugi tovariš ima s 27 službenimi leti šele 2 kvin-kveniji. On piše: „To bi naj bila pravica? Zadnji čas je že, da se računajo podučiteljska leta polno.“

Zaradi draginje se ne more v večjih krajih mlad učitelj oženiti in v odstranjenih krajih pa se mlad učitelj mora poročiti. Čudno!

Tako piše neki kolega:

„Ako bi kdo hotel poudarjati, naj bi se jaz ne bil oženil, bi temu dobremu možu privoščil biti na mojem mestu — brez žene. On bi še enkrat toliko porabil, ker bi eno uro daleč moral hoditi na hrano.“

Neki šolski vodja je dobil, odračunavši vse odbitke, dne 1. januarja 1907. l. 84 K 76 h plače. Ali slutijo oni, ki so glede tega odgovorni, kaj to pomeni — za šolskega vodjo — za deželo?

„O stanovsko primernem življenju, o veselju do poklica ni govoriti.“

„Na eno osebo v družini pride za dnevno življenje in porabo 60 h. Lakota in beda je na dnevnem redu. Pri vseh prošnjah drugam pa me prezrejo.“

„Trpim bedo z vso svojo famijijo. Ideali so šli rakom zvižgat.“

„Znižanje temeljne plače je v nebo kričeča krivica.“

„Mi učitelji naj bi bili kozli dežele proti državi. Drugi in tretji plačilni razred se naj opustita.“

„Dva zdravniška poseta sta me stala 36 K.“

Neki nadučitelj, ki je bil pred 10. leti „gemaßregelt“, ker je nastopal proti kaplanu, ima najmanj 6000 K škode. Tako dela naš humani vek z učiteljem!

„Živila prinašajo poti in potovke v slabejši kvaliteti, a dražje.“

Učiteljstvo v večjih krajih mora nastopati stanu primerno. Plača ne zadošča, in učiteljstvo je prisiljeno delati dolgove.

Tudi učiteljice ženskih ročnih del jako občutijo draginjo.

Mnogokrat se slišijo glasovi, naj se odtegnemo vsemu. Toži se, da naš poklic zakrivi pljučne in vratne bolezni, a niti država niti dežela nam ne nudi zavodov za zdravljenje.

Marsikaj bi še lahko omenil, toda tožbe so večidel vse enake. Ne bom jih tedaj navajal posamezno, pač pa pribijem še en slučaj iz Gornjega Štajerja. V nekem kraju sta bili razpisani službi občinskega sluga in šolskega sluga boljše dotirani kot — učiteljske službe v tistem kraju!

(Dalje.)

Šolski štrajk poljskih otrok na Poznanjskem.

—a— Mnogo pišejo po vesoljnem časopisju o šolskem štrajku poljskih otrok na Poznanjskem, pišejo za in proti.

Ker pa pazimo na šolsko vprašanje zatiranih Poljakov v nemškem rajhu precej intenzivno, smo se pismenim potom obrnili do nekega, nam sicer osebno neznanega nemškega tovariša na Poznanjskem, ki pa smo z njim že dokaj časa v stalni pismeni zvezi, da nam on s svojega stališča — to poudarjamo izrečno, da se nas ne bo krivo umelo — to je s stališča, na katerem stoji splošno nemško prusko učiteljstvo, pojasni to pereče vprašanje.

Tovariš nam je poslal obširneje poročilo, ki ga podajamo slovenski javnosti v prevodu brez vsakega komentarja.

L. 1886. je izdala pruska država takozvani „poljski zakon“. Le-ta je ukazoval, da se mora pouk v vseh predmetih v vseh „poljskih“ javnih šolah vršiti edino-le v nemščini. Samo verouku se je dala neka prednost, namreč ta, da se je moral tudi ta pouk vršiti v nemščini na vseh onih poljskih šolah, kjer so razmere dopuščale. S tem zakonom je bilo poljskim šolskim otrokom strogo prepovedano, posluževati se svoje materinščine bodisi v privatnem občevaranju, bodisi med šolskimi odmori. Poljaki so se hitro akomodirali tej postavi — toda menda le navidezno, tem odločneje so delovali na skrivnem, kar dokazuje znani odlok o privatnem pouku v poljščini naučnega ministra pl. Zedlitzza. In na podlagi tega odloka so rasle zahteve po privatnem poljskem pouku kakor gobe po dežju. In ko je ravno v eri tega ministra postal pl. Stablewski nadškof, so dvignili glave poljski agitatorji, zakaj „Poljsko je dobilo svojega primasa“.

Poljaki se niso motili! Že prva cerkvena vizitacija tega nadškofa l. 1894. je morala odpreti oči vsem onim, ki so hoteli videti. Zakaj ta vizitacija ni bila namenjena prepričati nadškofa o znanju verouka, temveč edino-le o znanju poljščine.

Otrok, ki so se učili verouka v nemščini, nadškof niti vprašal ni, temveč izpraševal je le one otroke, ki so bili deležni pouka v verouku v svoji materinščini. In na podlagi take vizitacije je bilo nato lahko podati izjavo, da se otroci ne poučavajo dovolj temeljito v verouku, ako se jim le-ta razlaga v tuji nemščini.

Pri tej priliki je nadškof tudi priporočal posameznim nemškim učiteljem, da naj se poroče s Poljakinjami, ako se hočejo dobro priučiti poljščini, da bodo lažje in uspešneje poučevali v šolah.

Vlada ja sama največ kriva, da se pojavljajo na Poznanjskem dogodki, o katerih piše ves civilizovani svet. Ako bi ne bila nikdar imenovala Stablewskega nadškofom, bi danes svet ne govoril toliko o „krutih Nemcih“. — Upam, da bo pri sedanjih izbiri nadškofa opreznjša.

In čudno! Cerkveni jezik katoliške cerkve je vendar latinščina. Torej ni neobhodno potrebna, da mora znati katoliški duhovnik poljsko. Mnogo, premnogo je fará, kjer znajo farani skoro popolnoma nemško, in prav lahko bi se tega jezika posluževali duhovniki pri vseh cerkvenih opravilih, a oni tega nočejo, zakaj deviza jim je: „Pravi Bog razume le poljščino, naglavni greh stori oni, ki se poslužuje nemščine.“ In ravno zaradi takega fanataziranja imajo priseljeni Nemci v posameznih farah prav težavno stališče, ako zahtevajo le-ti, da se jim pridiguje v nemščini, se vedno glasi odgovor: „Ni mogoče, ljudstvo ne umeje.“ — Nasledki take agitacije se očitno kažejo že v mnogih krajih. Nemščina nazaduje, a poljščina napreduje vkljub vsemu državnemu protipoljskemu aparatu.

Država mora zahtevati, da se duhovščina, namenjena v poljske kraje, rekrutira le iz nemških seminarov. Poljske seminare naj država zapre, s tem se najhitreje preseka ono žilo dovodnico, ki daje največ življenjskega soka poljskim rogoviležem. To, kar se sedaj dogaja na Poznanjskem, je že mala revolucija, in zoper to revolucijo mora država nastopiti z vso strogostjo.

Vsak treznomislec človek se mora zgražati nad delom onih agitatorjev, ki izkušajo zastrupiti otroško dušo že v najnežnejši dobi ter ji vcepiti mržnjo do vsake državne avtoritete, do svojih predpostavljencev in do svojih učiteljev.

In kaki bodo nasledki take odgoje? Seveda, sedanji podpihovalci ne bodo tega občutili, ker jih ne bo že davno več med živimi, a občutila bo to poznejša generacija. In država stori le svojo dolžnost, ako zatre z vso ostroostjo to nenormalno gibanje.

Štrajkajočo šolsko mladino poučujejo sedaj namesto verouka — nemščino. Želeti je le, da država ostane pri tem. Toda poudarjati moram, da mora verouk na vsak način ostati ljudsko-šolski predmet, a izročiti se ga mora posvetnim učiteljem. Ljudskošolsko učiteljstvo sploh je prepričano, da mora verouk ostati ljudskošolski predmet, ker je neobhodno potreben za нравstveno izobrazbo otrok, a uravnati se mora po zdravih načelih razuma.

Poljski agitatorji zahtevajo sedaj za vse šole, kjer je le količkaj poljsko govorečih otrok, pouk v verouku v poljščini. In logična posledica te zahteve je, da se bo morala, ako obvelja ta zahteva, na vseh teh šolah poljščina poučevati kot obvezni predmet, zakaj drugače se le-ti otroci ne bodo mogli privaditi poljskemu branju.

Zaradi tega bi Poljakom rastle vedno bolj greben. Končno bi njih zahteva prišla tako daleč, da bi rekli: „Ves pouk bodi poljski, nemščina ostani le predmet“. In nasledki takega pouka bi se kaj kmalu pokazali. Zakaj agitatorji velikopoljskega kraljevstva predobro vedo, da se otroci v nemških šolah navzamejo najčistejšega nemškega duha. In z nemško mislečimi Poljaki se ne doseže nikdar poljskega kraljevstva.

In ako hoče država, da dobi nemštvo krepke korenine na Poznanjskem, mora nastaviti kolikor mogoče veliko učiteljev. V nobenem razredu, kamor zahajajo poljsko govoreči otroci, ne sme presegati število učencev 50. — In za to je treba denarja in zopet denarja. A ta denar bo kaj plodonosno naložen, zakaj otroci se bodo v takih šolah naučili nemškega mišljenja. Poleg tega mora pa država tudi izboljšati gmotni položaj ljudskošolskega učiteljstva, da se bo moglo le-to popolnoma posvetiti svojemu poklicu in da bo popolnoma neodvisno v gmotnem oziru na vse strani.

Da se pa v šolah, kjer sedi v posameznih razredih do 100 otrok, ne more dognati poveljnih uspehov, je jasno kakor beli dan.

Vlada sedaj stremi le za tem, da zatre kolikor hitro mogoče takozvani šolarski štrajk. Štrajkajoče se v posameznih razredih zapira, a posebno renitentnim se bodo odvzele vse bonifikacije šolskih olajšav in vrhutega bodo primorani obiskovati eno leto dlje šolski pouk. S temi sredstvi se bo pač državi posrečilo, začasno zatreti ta štrajk, a agitatorjem s temi sredstvi ne bo izbila orožja iz rok, in ideje o bodoči veliki Poljski tudi ne spravi s sveta s temi sredstvi.

Uspeh, in sicer trajen uspeh, dožene država le tedaj, ako v bodoče nastavlja po poljskih krajih le nemško duhovščino in nemško učiteljstvo.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za litijski šolski okraj zboruje v nedeljo, dne 17. marca t. l., ob 1. uri popoldne v Litiji v šolskem poslopu po naslednjem vzporedu:

1. Otvoritev zborovanja po predsedniku.
2. Pomen in uporaba skioptikona; poroča in razkazuje tovariš Bernard Andoljšek, nadučitelj v Litiji.
3. Nadaljna izobrazba šoli odraslih; poroča g. Ljudevit Stiasny, c. kr. okrajni šolski nadzornik.
4. Predlogi in nasveti.

Z ozirom na zanimivost, da se bodo gospice društvenice in gospodje društveniki temeljito seznanili s pomenom in vsestransko uporabo skioptikona in čuli predavanja o nadaljni izobrazbi šoli odraslih, vabi podpisane v imenu društvenega odbora vse cenjene društvenice in cenjene društvenike k polnoštevilni udeležbi.

Josip Zajec, t. č. predsednik.

Krško učiteljstvo priredi dne 9. t. m. ob 7. uri zvečer v telovadnici meščanske šole v Krškem roditeljski večer. Vzpored:

1. Lj. Stiasny: Potovanje v Carigrad. Poljudno-poučno, s 50 skioptičnimi slikami združeno predavanje.
2. Dr. T. Romih: O važnosti stika šole z domom.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj ima dne 19. marca t. l. ob 11. uri predpolodne v navadnih prostorih v Celju svoje redno zborovanje po nastopnem vzporedu: 1. Zadnji zapisnik. 2. Društvene zadeve in nasveti. 3. Učiteljstvo in — združništvo; predava g. Fr. Jošt, ravnatelj „Združne zveze“ v Celju. 4. Iz šolske prakse. K obilni udeležbi vljudno vabi

Armin Gradišnik,
t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Zvonček prinaša v 2. številki to lepo vsebino: 1. Povest o kralju Matjažu. Fr. Ločniškar. Pesem. — 2. Na Gorenjskem. Janko Leban. Pesem. — 3. Kadar dvigne glavo dan... Fran Žgur. Pesem. — 4. Povest povesti. Fr. Ločniškar. Povest. — 5. V hribih. E. Gangl. Pesem s podobo. — 6. Spoštuj prirodo! Lud. Potočnik. Povest. — 7. Dišeča vijolica. Avgustin Šabec. Poučni spis. — 8. Kristovo slovo od matere. Podoba v barvotisku. — 9. Na čakališču. Ivo Trošt. Povest s podobo. — 10. Pouk in zabava. — Zastavica v podobah. Fr. Rojec. — Otroška pesemca. K. Koriš. — Otrokom medu! — Žrtve morja. — Desna in leva roka. — Rija, raja. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Posebno ukoslovje petja v ljudski šoli. Spisal H. Druzovič, uredil dr. Fr. Ilešič, rokopis prebral (glasom predgovora) ravnatelj H. Schreiner, izdala „Slovenska šolska Matica“, natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani — samo slovenska gospoda, slovenska družba, slovenska tiskarna, knjiga namenjena slovenskim učiteljem na slovenskih šolah, mi navadni ljudje jo naj tudi smatramo, sprejmemo in plačamo kot najmodernejšo slovensko knjigo — pa kaj, ko se mi vedno vsiljuje vprašanje: Je li to res slovenska knjiga? — Ali še zasluži to ime?

Gospoda moja! To je pa le preveč — tako pa vendar ne gre! Tako ne sme napredovati sicer dična „Slovenska šolska Matica“!

Toda k stvari! — Čim večje je bilo zanimanje, ki sem z njim pričakoval to knjigo, tem večje je moje razočaranje, ko sem jo pregledal. — Gosp. pisatelj! Vaša zmožnost in Vaša spretnost je znana; pričakovali smo od Vas Vaših lastnih misli, Vašega lastnega prepričanja in vobče tega, kar ste Vi duševno prebavili, ne pa take kope tujih citatov, opazk in opomb, ki jih je samo pod črto celih 93 v 758 vrstah! Pomislite vendar: 758 vrst samih opomb!

Ako so potrebne k razumevanju tega, kar učite v knjigi, bi jih morali priklopiti tekstu, magari z drobnejim tiskom, če pa opazke niso potrebne, pa bi jih bili izpustili!

Opazke pod črto dela navadno le uredništvo, kadar ne more izpremeniti teksta. Kaj si pa naj misli čitatelj o pisatelju, ki napravi 758 vrst pod črto? Pa to naj bi še bilo, dasi je ta razvada na kvar tekstu, ker čitatelja neznansko moti. Nekaj